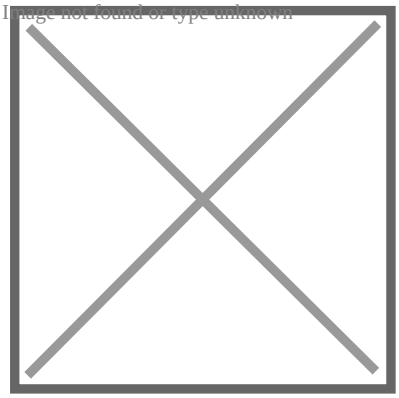
sobota, 18.02.2023

Tradycyjny strój mazowiecki

Strój opoczyński



Strój męski – na głowie w zależności od pory roku noszono czapki rogatywki, różnego kształtu filcowe kapelusze oraz tzw. maciejówki (kaśkiety) – okrągłe czapki z granatowego lub czarnego sukna, z czarnym, lakierowanym daszkiem. Koszule o kroju przyramkowym szyto z samodziałowego płótna lnianego. Starsze miały symetryczne rozcięcie na piersiach zawiązywane wstążką lub zapinane na guzik, zdobione były wielobarwnie. Nowsze miały niesymetryczne rozcięcie, naszyty napierśnik, tj. prostokątny płat płótna naszyty na przodzie koszuli, haftowane na biało. Na koszule nakładano lejbik, czyli prostą, dopasowaną do figury wełnianą, pasiastą kamizelkę. Krótki kaftan. tzw. spancer, nakładano na lejbik lub sukmanę lub noszono samodzielnie. Szyto go tych samych tkanin co lejbik, a jego brzegi oraz krawędzie kołnierzyka i kieszeni obszywano czarną tasiemką. Spancer był zapinany na guziki. Na zimę zakładano jeszcze sukmanę, najczęściej była to tzw. sukmana z potrzebami (potrzeby to ozdobnie ułożone poziome pętlice z grubego, czarnego miękkiego sznurka), szyta z białego folowanego samodziałowego sukna, ozdobionego czarną taśmą.

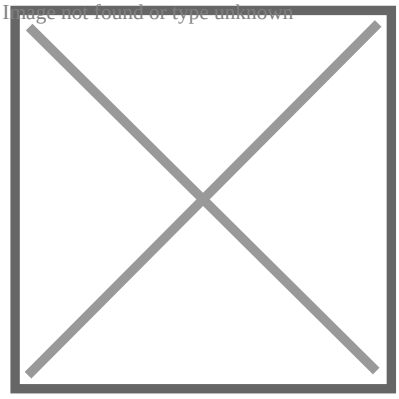
Latem noszono płócienne białe lub czarno-niebieskie portki, w dni chłodniejsze zakładano kilka par. Do ubioru świątecznego zakładano portki z fałdami z pasiastych lub wzorzystych samodziałów. Noszono buty z cholewami miękkimi, karbowanymi w okolicach kostki w harmonijkę lub ze sztywnymi, prostymi.

Strój kobiecy – jeszcze w XIX w. powszechnym nakryciem głowy była duża chusta wełniana o motywach kwiatowych. Panny przypinały do chusty ziele ruty lub różne kwiaty. Później bardziej popularna stała się mała chusta, tzw. salinówka, najczęściej niebieska lub orzechowa. Czepce były noszone przez mężatki do stroju uroczystego. Miały one różne rodzaje i kształty, najbardziej popularny był tiulowy z dużą i wysoką główką, zdobiony białym haftem o motywach kwiatowych i geometrycznych. Koszule o kroju przyramkowym szyto najpierw z samodziału lnianego, później też z płócien bawełnianych. Kiecki, tj. spódnice z dosztym gorsetem (stanikiem) szyto z najczęściej z samodziałów wełnianych. Tkanina na kieckę była pasiasta (pasy układały się pionowo). Spódnicę kiecki ozdabiano przez naszycie kilku rzędów aksamitki, zaś stanik przystrajały zakładki i aksamitki. Kieckę zawsze przepasywano zapaską. W XIX w. i na początku XX noszono zapaski szerokie i dostosowane długością do długości kiecki. Później noszono znacznie węższe i krótsze, ozdobione aksamitkami i pasmanterią oraz zawiązywane kolorową krajką, wąską, wełnianą kolorową tasiemką o wzorze ułożonym w pasy. Zawsze stosowano zasadę, żeby kolor zapaski kontrastował z kolorem kiecki. Dla ochrony przed zimnem kobiety nosiły zapaski naramienne, zarzucane na głowę lub ramiona, szyte z pasiastego wełnianego samodziału i zawiązywane za pomocą krajki na piersiach lub pod brodą.

Odświętnym obuwiem kobiecym były wysokie trzewiki na obcasie, sznurowane przez starsze kobiety czarną sznurówką, przez młode – czerwoną, różową lub zieloną. Później trzewiki zostały wyparte przez płytkie pantofle. Obuwiem roboczym były drewniaki. Najczęściej

stosowaną biżuterią były – w zależności od zamożności – prawdziwe lub sztuczne korale, bursztyny, sztuczne perełki tzw. cętki, puste w środku paciorki szklane.

Strój łowicki

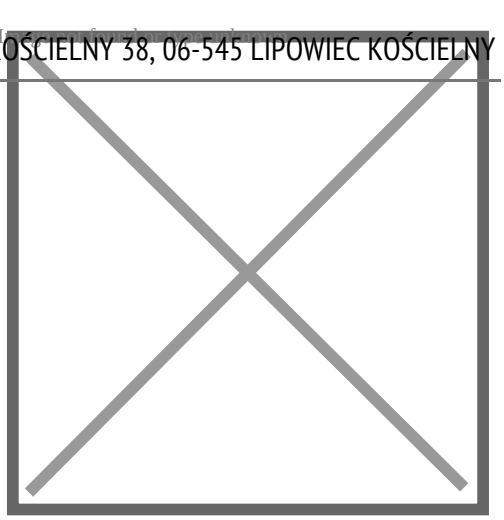


Strój męski – powszechnym nakryciem głowy był filcowy kapelusz z średniej wielkości rondem, ozdobiony pasem aksamitu, cekinami, koralikami i kolorową włóczką. Koszule tzw. bielunki tkano z lnu, później z bawełny i zdobiono haftem. Na koszulę zakładano kamizelkę, czyli lejbik. W zimie zakładano na to jeszcze kaftan, spencer i niekiedy jeszcze sukmanę. Sukmana najczęściej była długa do kostek, szyta z białego sukna z wyłożonym kołnierzem, obszytym błękitną tasiemką i zapinana na pętelkę, przepasaną długim, kolorowym, wełnianym pasem. Bogatszy chłop nosił sukmanę z granatowego sukna z czerwonymi mankietami, pomarańczowe spodnie w podłużne kolorowe prążki, czarny lejbik i spencer z czarnego sukna, obszyty taśmą, zapięty na mosiężne guziki. Biedniejsi nosili spodnie z białego płótna. Typowym obuwiem były buty z wysokimi, karbowanymi przy kostce cholewami lub z cholewami prostymi i sztywnymi.

Strój kobiecy – mężatki nosiły na głowie chusty: wełniane (szalinówki), jedwabne (jedwabnice) i płócienne zdobione haftem. Starsze kobiety nosiły cienkie, lniane koszule, a młodsze koszule zwane bielunkami – wszystkie o kroju przyramkowym. Kiecki (wełniaki) szyto z pasiastych tkanin samodziałowych. Spódnica miała od pięciu od sześciu metrów szerokości. Aby była sztywna, podklejano ją nakrochmaloną tkaniną bawełnianą. Na spódnicę zakładano również usztywniane zapaski. Stanik, doszywany do spódnicy, szyto najczęściej z czarnego aksamitu, był on zapinany na metalowe lub kościane guziki. Na stanik zakładano bogato zdobiony krótki kaftanik, tzw. spencerek. Kobiecy strój łowicki do połowy XIX wieku był utrzymany w czerwieni z mały dodatkiem zielonych pasków w raporcie tkaniny, później tło pasiaków jest zwykle pomarańczowe. Ozdobą stroju były korale lub bursztyny. Na nogi zakładano wysokie trzewiki na obcasie sznurowane czerwoną, czarną lub różową wełnianą tasiemką.

Strój sieradzki

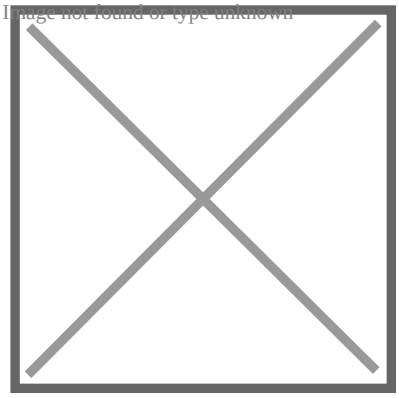
Strój męski – Męskim nakryciem głowy były powszechnie czapki, rogatywki, później kaszkiety (maciejówki), latem noszono kapelusze zszyte z taśm splecionej słomy. Koszule, najczęściej o kroju przyramkowym, szyto z lnianych samodziałów; razdko zdobiono je haftem. Na koszulę nakładano lejbik, którego przednia część była szyta z kosztownego materiału, a tylna – z taniego, a na to kaftan – spencerek. Spencerki zapinano na jeden lub dwa rzędy metalowych lub porcelanowych guzików. Szyto je z pasiastych samodziałów. Przód kaftana zdobił ułożony zygzakowato czarny sznureczek. W Sieradzkiem noszono kilka rodzajów sukman, najbardziej reprezentacyjna była sukmana z wyłogami, szyta z czarnego lub granatowego sukna, z czerwonymi mankietami i zdobieniami przy kołnierzu. Noszono szyte z płótna samodziałowego pasiastego, najczęściej modrego, czerwonego lub zielonego tzw. portki z fartuszkiem, tzn. spodnie bez rozporka, z przodu z klapką – fartuszkiem.



Strój kobiecy – na głowach noszono chustki najczęściej jedwabne (jedwabnice) – służące głównie do przyozdobienia kopki, czyli dużego tiulowego, haftowanego czepca oraz kolorowe (najczęściej czerwone, czarne, zielone, kremowe lub żółte) chustki wełniane, zdobione frędzlami lub koronką. Koszule kroju przyramkowego szyto z cienkich lnianych samodziałów i zdobiono koronką na mankietach i przy kołnierzyku. Odzież wierzchnią stanowiła wełniak i sukienka. Spódnicę wełniaka szyto z wełnianego pasiastego samodziału, zwykle na czerwonym tle. Sznurówka, tj. górna część wełniaka była w kolorze podobnym do spódnicy. Wełniak zdobiono przez naszycie dwóch pasów aksamitu na spódnicy i aksamitek na sznurówce. Sukienki miały podobny krój do wełniaków, ale o gładkim przodzie, z głębokimi fałdami z tyłu i drobnymi po bokach. Zapaski tkano albo z samodziałów wełnianych, albo z cienkich tkanin fabrycznych. Noszono również zapaski naramienne (tzw. do odziewu), były one szyte z podobnych wełnianych pasiastych tkanin, jak zapaski do pasa, ale nieco większe.

Kobiety nosiły tzw. kaftan z ogonem sięgający do pasa, tkany z jednokolorowych (czerwonych, granatowych, buraczkowych lub ciemnozielonych) wełnianych samodziałów. Plecy kaftana były dłuższe od przodów, wycięte półkoliście (nazywane ogonem). Świątecznym obuwiem kobiecym były czarne trzewiki z długimi cholewami, na wysokim obcasie. Na co dzień noszono drewniaki. Ozdobą stroju były paciorki, tj. naszyjniki z korali i sznury bursztynów.

Strój kołbielski



Strój męski. Męskim nakryciem głowy był czarny filcowy kapelusz, w zimie czapka rogatywka obszyta barankiem. Młodzież nosiła kaszkiety.

Koszule szyto ze lnu, najstarsze były o kroju przyramkowym, ze stojącym a później wykładanym kołnierzykiem, z szerokimi rękawami. Były zawsze noszone na wierzchu i zdobione na kołnierzyku i mankietach czerwonym i czarnym haftem. Nowsze koszule szyte były z karczkiem, wykładanym kołnierzem i zdobieniem zakładkami na gorsie. Tego typu koszule wpuszczano w spodnie, a na wierzch zakładano kamizelki i kaftany w prążki lub gładkie, a następnie marynarki. Portki, zwane tu gaciami szyto z grubego płótna. Miały one krój typu fartuszkowego i zapinane były na drewniany kołeczek. W zimie nakładano na nie spodnie samodziałowe, tzw. drapocki.

Świątecznym wosnym wierzchnim była samodziałowa sukmana, tzw. burka lub kapota w kolorze burym lub siwym. Występowały dwie odmiany różniące się krojem pleców (prostym lub pofałdowanym). Sukmany miały wykładany kołnierzyk z klapami i zapinane były na guziki lub pętelki. Przepasywano je jednobarwnym lub pasiastym pasem.

Strój kobiecy. Odświętnym nakryciem głowy był czepek z tiulu obszyty fryzką, tzw. stawiany lub inny, wiązany pod brodą, z romboidalną główką, wykonany z batystu i obszyty koronką. Na co dzień kobiety nosiły chusty zwane szalinówkami.

Najstarsze koszule szyto o kroju przyramkowym, z kołnierzykiem obszytym koronką, mocno marszczone wokół szyi. Nowsze szyto z karczkiem i skrojonym kołnierzykiem, zdobione czerwoną, niebieską i żółtą stebnówką, a najnowsze – o kroju poncha, zapinane pod szyją na guziczek i obszyte koronką przy szyi. Na koszulę zakładano gorset szyty z gładkiego fabrycznego granatowego materiału lub czerwonego adamaszku. Gorset był wydłużony poniżej talii i zakończony sześcioma klapkami. Wcześniej noszono również samodziałowe kaftany w kolorze zielonym, buraczkowym i granatowym – oblecok i nieco nowszy – rułkowany.

Spódnice, zwane sorcem lub kiecką, szyto z samodziałowych tkanin w wąskie paseczki. Noszono również długie, wełniane spódnice marszczone w talii. Najstarsze były w kolorze czarnym lub granatowym w białe, biało-niebieskie lub czerwone paski, ewentualnie czerwone w białe paseczki. Później kolorystyka się wzbogaciła o kolor zielony, buraczkowy i brązowo-wiśniowy. Równolegle noszono spódnice jednobarwne.

Na kieckę nakładano fartuchy o długości równej spódnicy, w pasy podłużne (w tonacji jasnej) lub poprzeczne (ciemne). Noszono również długie i szerokie fartuchy naramienne, na odziwkę, w których dominował kolor czerwony, na górze marszczone i wszyte w oszewkę zakończoną trockami. Później fartuchy naramienne zostały zastąpione chustą jesionką.

Okrycie wierzchnie wiosną i jesienią stanowił półdługi żupanek z granatowego sukna, z dwoma rzędami metalowych guzików, w talii dopasowany i układany z tyłu w drobne fałdki. W zimie noszono długie, sukienne kiereje – w kolorze zielonym lub granatowym, zdobione na rękawach i kołnierzu baranim futrem.